

Ilustrirani Glasnik

Letno stane 8 K (ena številka 20 vin.), za Nemčijo 10 K, za druge države in Ameriko 13 K. — Slike in dopisi se pošiljajo uredništvu „Ilustr. Glasnika“ v Ljubljani (Katol. Tiskarna), naročnina, reklamacije in inserati na upravištvu.

Izhaja ob četrtkih

19. julija 1917

I. slika.

Prva vrsta (od leve proti desni): Pogreb dveh po plazu ponesrečenih junakov. - Naši črnovoj-
niki na oddihu v taboru. — Druga vrsta: Pred odhodom v postojanke. - Na Vernih duš dan
na ondotnem pokopališču. - Pogreb tovarišev, ponesrečenih po plazovih. — Tretja vrsta: Naš
»prijatelj in sosed« ter strah sovražnikom. - Med najbolj zapuščenimi, namreč topničarji, v samoti;
vsi s poveljnikom vred pristopijo k velikonočnemu sv. obhajilu; top straži. - Proslava odlikovancev.

Ljudje od Soče.

(Spisal Stanko Bor.)

I.

Razstreljeni most.

Ko smo prišli koncem maja prvič v postojanke ob Soči, je lilo z neba, kot da se je oblak utrgal. Po opolskih stezah nam je drselo, da smo padali kot snopje, črna noč nas je ovijala v svojo črno haljo, da smo stopali na tiste pred nami in jih potezali s seboj na razmočeno zemljo; tisti za nami so prednje v gotovih presledkih maščevali. Glasno govoriti je bilo prepovedano. Kletvice in vzdihli so zamrli med stisnjenimi zobmi in ustnicami. Neskončna pot v tej črni, črni noči, mučna negotovost je razdražila živce do nestrpnosti.

Kljub nalive smo čutili bližino Soče. Zamolklo je šumelo od blizu, se penilo in zaganjalo ob bregove... — Kaj bi bilo, če ne Soča?

Soča voda...

Kaj da sem topo in nemarno počenil v blato, ko sem storil vse svoje dolžnosti? Ali ne čuješ šumenja Soče vode, katero ti je včasih pričaralo opojno razkošnost v srce, donebesne misli v glavo? Kako ti je bilo vselej pri srcu, ko so zapela slovenska grla večno lepo pesem »Soča voda je šumela...«? Kaj nisi vselej odložil Gregorčiča, preden si prebral »Soči«, zastrmel v daljavo in ti je tiho hrepenenje vstajalo v duši? Kaj se ne spominjaš, kako si si enkrat v takem hipu tihega hrepenenja razložil simbol Sočinega šumenja? Kolikokrat si si želel prisluškovati v tihi noči njenemu šumenju in misliti misli svojega srca, svoje volje, svojih ciljev! Kaj ti je danes?

Črna noč je ovila svojo haljo tako tesno okoli moje glave, da nisem videl ni roke, ki sem jo stegnil v noč; nisem

razumeti, kakor sem ga razumel nekdej. Moj Bog, šumenje Soče v jasnih nočeh, v mesečini — šumenje Soče v viharjih nočeh, v takih nočeh, kakor danes...

Lilo je neprestano, nihče se ni več trudil, da bi se na kakršenkoli način ubranil mokrote. »Skozi kožo ne more...« je šepnil nekdo in vsi smo mu pritrdili. Ker ni smel nihče prižgati vžigalice, nismo niti približno vedeli, v kolikem času smemo pričakovati belega dneva. Mislili smo da je že tri, morda zato, ker smo želeli, pa morda še niti polnoči ni bilo...

V brezupno, črno noč je zaklical tuj glas v tujem jeziku.

Nihče mu ni odgovoril, niti zganili se nismo, kot da ne kliče nas.

Glas je vprašal v slabi nemščini, kje je kdo?

Nihče mu ni odgovoril.

Glas je zaklel v mažarščini, potem smo čuli, kako so se pogrezali čevlji v vodo in blato in se bližali.

Nihče ni vprašal, kdo se bliža, le glave smo malo dvignili. Hrvaška in mažarska

Spominska cerkevica pod Krnom na Goriškem. Sezidala jo je gorska brigada Gerabek, ki od začetka vojske brani naše gore in planine, v spomin svojim padlim junakom, ki počivajo po gorah od Krna do Mrzlega vrha. Njena dolžina je 18 metrov; spodnji del je zidan, gornji pa lesen, kojega obdajajo grbi vseh kronovin monarhiije. V notranjščini so imena čet in v hrastove deske vžgana imena padlih junakov. (Dve sliki te cerkvice sta že bili v Ilustr. Gl. št. 37.)

V naredko zasedeni postojanki se nismo spoznali, šepetaje je povedal poveljnik svoja navodila, kazal z roko v noč, razložil, kako si predstavlja obrambo; straže so tonile v črno noč, kamor je pokazal z roko, vedel ni nihče, ali buti v prihodnjem hipu ob drevo, ali mu spodsne, da se zakotali po bregu navzdol, morda naravnost v Sočo.

videl vojaka, ki je počenil ob meni, nisem videl tistega, ki je stopil mimo mene in me oškropil z vodo in blatom; ničesar nisem videl.

Bližino Soče sem čutil — videl je nisem. Njeno šumenje mi je udarjalo zamolklo, temno in težko na uho. Ni me vzdramilo, tuje in pretežno in pretemno je bilo, da bi me ogrelo, da bi ga mogel

kletvica je izzvenela istočasno v noč, ko je zagazil prišlec na enega vojakov.

»Zakaj se ne oglasiš?« je vzrojil prišlec v slabi nemščini.

»Kaj ne paziš, teslo!« se je jezil pohojeni.

»Ali je kak častnik blizu?« je vprašal prvi.

»Kaj pa je?« sem se oglašil.

»Laškega ogleduha sem ujel!«

Postali smo pozorni.

»Kje pa je?«

»Tu, vklejenega sem pripeljal!«

»Tak stopite vendar bliže z njim!«

Številne stopinje so zabrodile po mla-
kuži, dokler ni vprašal glas v slabi nem-
ščini od čisto blizu, kje sem.

Bulil sem v noč, ali videti nisem mogel ničesar, ni ogleduha samega in nje-
govih gonjačev.

Soče in si klical na ono stran! Kaj pa si
se plazil skozi žične ovire in po strelskih
jarkih?«

»A, zato...« Bridko mu je prišla be-
seda iz ust, potem se je zopet zganil in
stopil korak bliže, menda na korporala,
ker ga je ta pahnil nazaj. »A, zato, zato
torej so me vklenili ko razbojnika in me
vlačite okoli.« Prenehal je za hipe, nato
je zakričal z obupnim glasom: »Ogledu-
štva me dolže, ha, ogleduštva...«

iz te vasi, ali tu blizu kje?« se silil vanj
poizvedovaje.

Počasi in mirno je začel, dasi mu je
glas še vedno trepetal: »Da ni noč, bi
vam pokazal belo hišo na oni strani Soče.
Povprašajte po vsej dolini, vsako dete
vam bo povedalo, da je moja, ne, da je
mojega sina, ki je nekje v Galiciji. Pred
štirimi dnevi sem oprtal tovor z obleko
na rame in ga ponesel k sorodnikom v
hribe na tej strani Soče, ker so ljudje go-

Prva slika: V hraštove deske vžgana imena padlih vojakov v spominski cerkvi pod Krnom. — Druga slika: Pogreb dveh častnikov iz spominske cerkvice pod Krnom.

»Kje ste ga ujeli?«

»Tu doli čisto ob Soči. Skozi žične
ovire se je splazil, si ogledal natančno
vse naše strelske jarke in obrambne na-
prave, potem je tekal ob Soči, ko da išče
pripravnega mesta, kjer bi jo preplaval.
Prav gotovo ima na oni strani pomagače,
ki čakajo nanj in njegovih znamenj, za-
kaj parkrat je zaklical v čudnem jeziku
čez vodo!«

Pripovedovanje mažarskega korpo-
rala je vzbudilo veliko pozornost.

»Kako pa govori, ali samo laško?«

»Nisem razumel ni ene besedice nje-
govega blebetanja. Morda je res laško.«

Poklical sem korporala, ki je znal
laško kot svoj materni jezik. Komaj sem
spregovoril prve besede v hrvaščini — z
mažarskim korporalom sva tolkla nem-
ščino — sem čul, kako se je zganilo v
blatu za korporalom. Tih, plah in negotov
glas je zajecjal: »Gospod...«

»Kdo to govori?« sem vprašal osupel.

»Jaz, gospod, jaz revež...«

»Ali to govori ogleduh?« sem vpra-
šal mažarskega korporala.

»Da!«

»Ni treba korporala, ki zna laško! —
Ti govoriš slovensko?«

»Slovensko!« se je čul glas iz teme.

»Pa le kako si se mogel prodati za
Judežovo službo, le kako si se mogel po-
nižati do tako podle službe, do ogledu-
štva?«

»Jaz — do ogleduštva?« Mož se je
premaknil z mesta, da je brizgnila voda
in blato do mene. Glas je nekoliko zvišal,
v njem je zvenelo tiho trepetanje in pri-
krito ogorčenje.

»Saj so te dobili, ko si hotel preko

»Ne vpilj! — Pustite ga!« sem rekel
korporalu, ker sem slišal, da se priprav-
lja, da bi ga udaril.

»Ha, saj je vseeno! Le udari, le uda-
rite po ogleduhu, le bijte ogleduha...
ogleduha...«

»Kaj niste krivi?«

»Jaz... kriv... ogleduštva...?«

»Kaj ste potem delali ob Soči? Kaj
ste klicali na ono stran?«

»Sem že ogle-
duh, kaj pa sem,
če ne ogleduh, ker
sem se splazil po
strelskih jarkih in
skozi žične ovire
do Soče in klical
tja na ono stran?
Ogleduh, ha, ha,
ogleduh...« Tako
trpko je izrekel te
besede, da se mi
je smilil.

»Torej niste
ogleduh! Kaj pa
iščete ob tej uri
in v taki noči ob
Soči?«

Molčal je. Nje-
govega obraza ni
sem videl, vendar
je moral biti boj,
ki ga je bil sam s
seboj, težak. Da
ni kriv, sem bil
prepričan. Ali bi
drugače izgovarjal s tako trpkostjo be-
sedo ogleduh, ali bi molčal, ko bi se lahko
na dolgo in široko zagovarjal?

»Povejte vsaj, odkod ste doma? Ali

vorili, da ne bo varno ostati na oni strani;
ko sem se vrnil, da odnesem še en tovor
in vzamem deco in mlado in ženo s seboj,
je bil most razstreljen. Most razstreljen,
Soča nas loči... Na oni strani mali otro-
čki, moja žena, sinova žena — jaz tu,
jaz tu in... in ogleduh... ogleduh...«

»Razvežite ga! Alo, četovodja, kar z
bajonetom mu prerežite vrvi!«

Moj četovodja je odrinil mažarskega

Vojaški alarmni zvonec naše primorske straže.

korporala in naglo prerezal možu vrvi
na rokah.

»Jaz vas ne smem na lastno odgo-
vornost izpustiti, ali prav gotovo vas iz-

puste, ko le ena priča iz vasi pove, da je res, kar ste izpovedali.«

Mož ni odgovoril.

»Četovodja, vodite moža do bataljonskega poveljništva, ta korporal s svojo stražo gre z vami, ali poveljnik ste vi! Razumeli?«

»Da! — Naprej, za mano!«

Po brodenju po blatu sem sodil, da se oddaljujejo.

»Prav gotovo vas izpuste!« sem rekel odhajajočemu možu. Odgovoril ni.

»Le tako povejte, kakor ste meni povedali, pa bo vse dobro!«

Ni se oglasil.

»Kaj vam je lažje hoditi, ker niste zvezani?« — Molčal je.

Koraki so se oddaljevali in ginili v črni noči...

da je domovina, odkoder je ta zemlja, opustošena kot puščava po vojski in draginji in po lenobi njih veliko, pa tudi po vaših divjih grehih. Pojdita torej in zberita svoje pomagače in porujte trnje in obdelujte ubogo zemljo, preorajte jo v njive in zasadite gozdove in sejte žito in deteljo in prosa in zajezite potoke in zaredite dobro živinsko pleme in ugonobite zver i gori v gorovju i v svojem divjem srcu, če bi se hotela vnovič dvigniti! To bo težko življenje in potiti se morate in krvaveti, ker ste prej pot in kri od drugih zahtevali. Toda junaško življenje bo to, pravi viteški poklic vitezov plemenitih Terrapiantov in bo veselilo vas in vaši otroci in otrok otroci se bodo smejali. V imenu presvete Madone!, ali hočeta?«

»Da, sveti Oče, da, stric papež, hoče-

Abrucih govorili o »Mariji v verigah«, je zadnji človek vedel, katero čudodelno podobno mislijo.

Potem se je pa začelo po deželi navzgor in navzdol veliko zadoščenje z rovnico in sekiro. Potrebni denar in orodje, vprego in vprežno žival je daroval papež, in od Spoleta in Foligna prav gori do začudenih kamenitih sibilskih obrazov se je razlegalo kopanje in sekanje, kakor da bi bilo treba v dnini našega Gospoda Boga prirediti nov raj za novo človeštvo.

Raj sicer res da ni vzcvetel. Tudi je ostalo pri Adamu in Evi starega svetovnega reda. Vendar pa se je temna divjina preustvarila v rodovitno zemljo z mlekom in sadjem in tudi mračna duša tega rodu si je privzela krotkejši in jasnejši značaj. Možje so postali bolj ženski, kar je bilo zelo potrebno, to se pravi, navadili so se po brezsrčnem delavnem sklepanju zvečer vedno bolj in bolj ljubiti sladkost delopusta, uteho ob ženi in blagoslov svojega tihega, dobrega ognjišča. In žene so postale bolj moške, kar se je zdelo prav tako nujna potreba, to se pravi, niso oblekle hlače, ampak so svojim štiri- in šestnajstletnim sinovom, ki jim je že mah poganjal, še vedno junaško iztepavale hlače po vsaki prešernosti. Te ženske so vedno bolj očitno spoznavale: čim večji je vrt, čim težji ključki od kleti in čim okusnejša postaja kuhinja, kaj da same v resnici pomenijo, in blagodejno in verige drobeče dejanje Madone, ki je bila tudi ona njih spola in je vso moško oblastnost z enim samim vetrcom svojega pajčolana prekosi, je dalo Abrucovkam še zadnji krepki sunek iz nekdanje sužnosti do spoštovanega in krepkega sovladarstva, čeprav še vedno umerjenega po krilu in kiti in še drugačni previdnosti narave.

Komaj je bil Sesto zopet v deželi, že so hiteli stari roparji in pretepači pod poveljstvo svojega ljubljene, vse presega-jočega poglavarja, da blagoslov sejejo, kjer so prej grešili. Bodalce in meč so dobesedno prekovali v mirno poljedelsko orodje, kakor stoji v sv. pismu. Kjer so se prej o svojih čudnih prigodbah bili z divjimi baroni ali gorskimi nasilniki, so se zdaj za smrt in življenje borili z nasilnimi hudourniki. In kjer so prej oropali skopuško kramarsko drhal do zadnjega šiva, so zdaj ropali še bolj skopo zemljo prav do dna. In kar so prej tolikokrat pokradli iz zapahnenih palač, te kovine in kristale so šli zdaj iskat v dragocene kamnolome. Tako se je zgodilo, da so tam, kjer je bilo prej veliko stradanja, uživali dobro vino domačega pridelka in potice lastne peke in so si ob nedeljah od prekaženih krač rezali svoje ne preveč skrbno odmerjene porcije in peli po večernicah ob plesu svojih zalo oblečenih hčer in sinov romance o mladeniču iz Losse, o zvesti dvojici Rufi in Brigonu iz Nursije in druge pripovedke in jim je eden na kitaro brenkal ali godel na božanstvene dudle. In so lahko tako slovesno praznovali. Zakaj če si pogledal iz visokega domačega gorskega okna doli po dolinah, si videl ljubo deželico, plavo v gozdovih in rumeno v žitu in zeleno v vrtovih in blaženo v smeju človeškim.

Tudi stari da Dia je bil po svoje deležen napredujoče kulture. Postal je namreč kanonik v Spoletu in se je od časa do časa peljal v jako dolgem in zelo vijoličastem prelatskem plaščku v Surigno k svojemu bivšemu župniku, ki ga je prej vedno pestil kot svojega podložnika in mu je pri skupnem kosilu z nekoliko slabšim vinom

Naše gorske havbice na italijanski fronti.

Sisto e Sesto.

Povest iz Abrucev.

Spisal Henrik Federer. — Poslov. Franc Poljanec.

(Konec.)

»Che si, o che si!«¹ mu je zadonelo nakvišku, »visoko kot trobenta in nizko kot pozavna s prisegajočo, nepremagljivo vernostjo.

Velik dolg imata poravnati. Dobro, zdaj vem, kako. V rokah imata kepo zemlje in rastlino. Prav, naj bo to vajin grb, Cavalieri di Terrapianta!²... Vidva vesta,

¹ Da, da, kajpada!

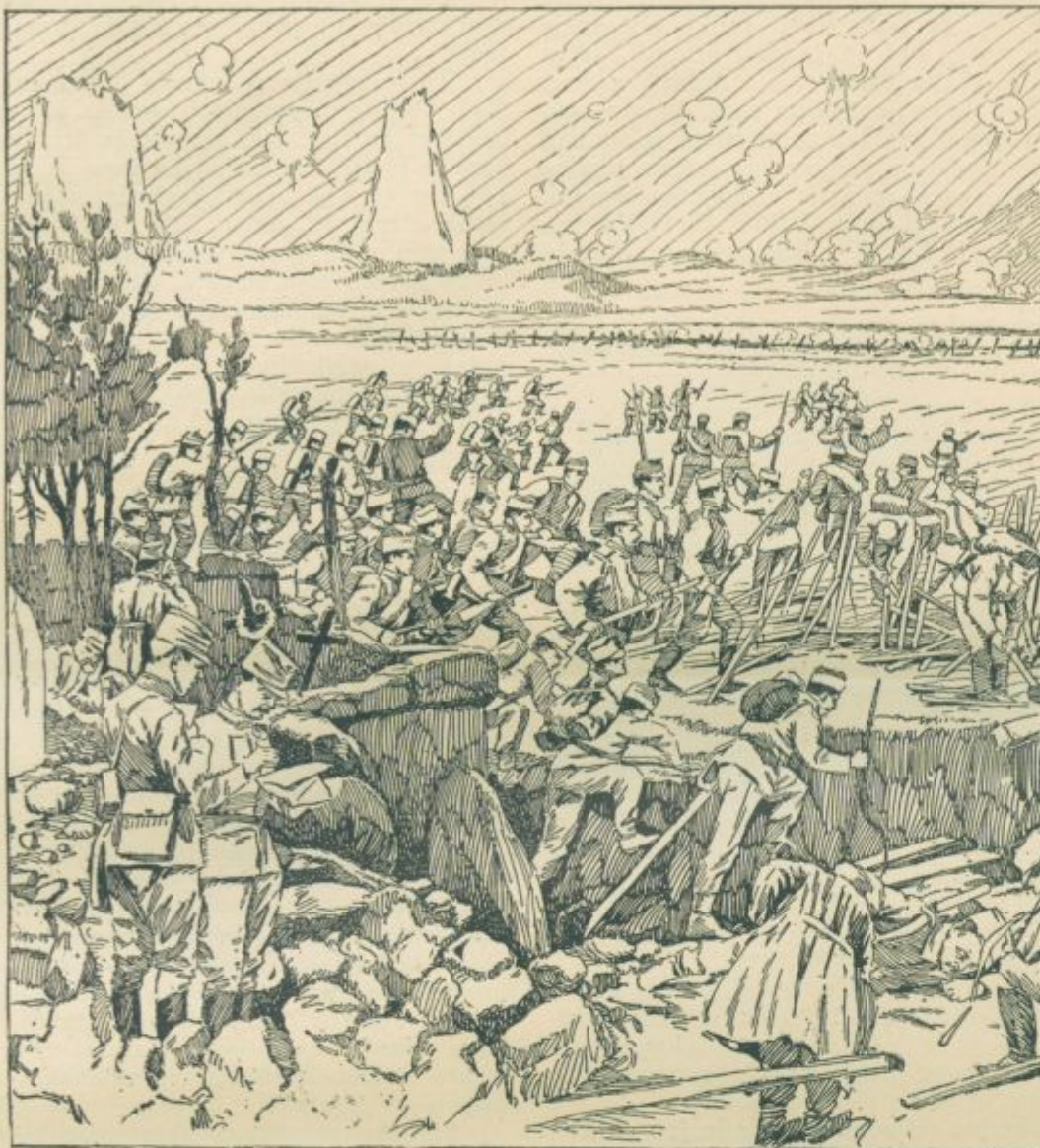
² Viteza plemenita Terrapianta (terra = zemlja; pianta = rastlina).

va, hočeva... takoj na delo in vedno pri njem!«

Poskočila sta, kakor da bi se z dvema korakoma prišlo gori do sibilskih gor. Toda takoj sta zopet padla nazaj na kolena. Zakaj verigi od členka do členka sta ju še zadrževali.

»Nikar tako prenačljeno, brata,« opominja papež v lahнем videzu šale. »Kar brez blagoslova bi najrajši drla od namestnika Kristusovega, pa vama je vendar blagoslov potrebnejši kakor katerikoli ubogi grešni duši. Sprejmita ga torej kot dobra kristjana, ostalo« — pokazal je na okove — »se bo lahko naredilo.«

Nato sta ob svitu bakelj in rožljanju verig ponižno prejela apostolski blagoslov. Železne okove z nog, ki so bili takorekoč hkrati blagoslovljeni, sta položila doma Madoni pred noge, in če so kesneje v

Zato ga je dvakrat žalilo, da so si zadnje čase v Rimu naskrivaj pošepetavali in da so si dvori sem in tja dopisovali, da tudi ta papež na osebe gleda in da nad grehom svojih ljubljencev potrpežljivo zatisne eno oko. Pa ni nič zoper to ukrenil, morebiti, ker je vzel to kot kazen za svojo prejšnjo preveliko strogost, morebiti je pa tudi slutil, kakor večkrat vsi veliki ljudje, kako blizu je že vsemogočnemu koscu, dasi je še vedno kot trije zdravi sejali, sadil, plel po njivi sveta.

V njegovih zadnjih trenutkih ga je prvič omotila mrzlica v njegovem tako hladnem rimskem življenju in tedaj je menil, da med pečatenjem pisarjev in drdranjem kočij in poslanikov in med šumenjem kardinalskih vlečk sliši nekaj, kar se mu zdaj tisočkrat lepše glasi: žito abruških dolin se ziblje, oljka šumi prav do apeninskih grebenov in stiskalnice spoletanskih vasi škrebetajo na vseh koncih.

Ležal je pri navadnem oknu svoje pisarnice in skoz zmešnjave zadnjih zdihov, ko se je kakor nešteto vrstna megla pred njegovimi očmi gori in doli spreletavalo, se mu je venomer zdelo, da gleda nekaj visokega, vrhovitega, blestečega.

Ali je bil ta večni, naravnost dolgočasni obelisk pod okni?

Ali pa je bil greben v Abrucih? Količkrat si ga je hotel pobližje ogledati, so se zakadile nove megle v podobo in so vse prepregle. Toda zdaj, hitro poglej, se je mešanica malo odprla. Resnično, stal je na gori, ki so se oblaki vanjo zaganjali in je gledal zdaj tu, zdaj tam skoz globoko razpoko dobro znane in vendar že tako

K deseti bitki ob Soči. Naše čete v naskoku iz strelskih jarkov nad Lahe.

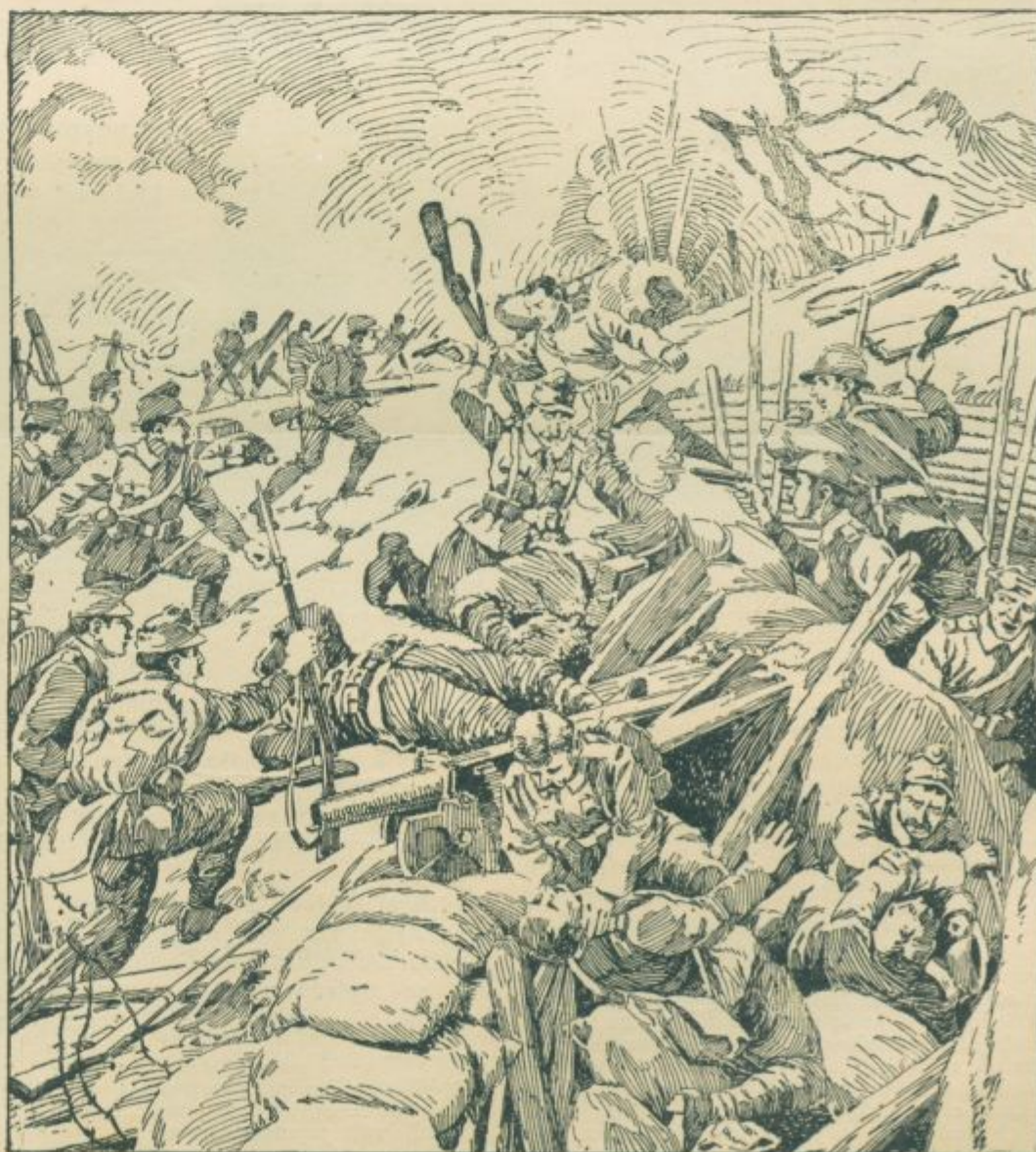
postregel; sedaj mu je moral pa kot veliko višjemu do vrat nasproti iti in njemu na čast vselej najboljšo vino na mizo prinesiti. Te hudobije bi človek da Dižu ne bil prisodil. Pa je bila tudi njegova edina.

Paritondo je pač ostal majhna vas. Kako naj bi se pač tako visoko gori na skalah razvil v veliko mesto? In ali je to potrebno? Dovolj, da so njegova bivališča postala čednejša in da je njegova edina ulica dobila tlak, ki je po njem šestdeset otroških cokljic in šestdesetkrat šestdeset kozjih parkeljcev vsako jutro prečudno pomešano iz vasi vun klopotalo. Tudi je rasel za vsako hišo vrt z bučami in divjo trto in črešnjami. In dečakom ob sobotah — prej tega itak tudi po tej veliki izprembe niso storili — ni bilo treba svojih kuštravih glav v paritondskem potoku umivati, ampak odslej so jo ž nje bliskovito porednostjo vred vtikali globoko do jamice pod vratom v velik vodnjak pred cerkvico, s sedmerimi curki. Toda najlepše med vsem je bilo vendarle to, da je Madonna zopet imela svoj lilijski pajčolan.

Sikst V. pa je bolehal doli v vročem Rimu čisto naskrivaj vedno bolj resno in je nekaj mesecev kasneje umrl precej nagle in večini Rimljanov nepričakovane smrti, dasi je prav do zadnjih dni upal, da bo vendarle še smel oznaniti veliko, pa še vedno tako oddaljeno sveto leto, leto 1600¹⁾, ko ne bo ne natezalnice, ne vislic, pač pa veliko odpuščanja. Komaj šest let, toda mogočno je rožljaj s ključi sv. Petra.

¹ Umrl je l. 1590, izvoljen je bil l. 1585.

Junaški boji soške armade. Zavzetje italijanskih postojank pri Jamljah.

daljne kraje. Eja, to je bila vendar preteklost. Še enkrat se je hotela zrcaliti v duši tega tako velikega moža, preden se je morala zopet za dolgo s tisoč majhnimi razdrobljenimi podobami zadovoljiti. Skoz vsak razgled pa se je umirajočemu papežu visoka, svetla, šilasta reč vedno skrivnostno kot velikanski prst blestela nasproti.

Pozdravljal ga je v višavo oni mladi dan, ko so ga bratje izvolili za priorja v Montaldu. Oh, da! to je pač ostri samostanski stolpič . . . ali je še bolj koničasta cipresa, ki jo sedaj sedaj kot kraljico zasaja med pritlikavo abruško grmičje? . . . In zdaj prihaja dan, ko je Sikst postal škof v Sant' Agati. Ecco¹⁾, to je ta: dvorogljata, srebrno pretkana infula²⁾, ki mu jo je bolonjski kardinal takrat na maziljeno glavo posadil . . . ali, ali? ali ni navsezadnje čopasta kapa prešernega Poz'da gori pri Sibilah? . . . Riverenza³⁾, tam se bliža kot sijajni finale dan, ko so mu položili tiaro⁴⁾ na glavo, to krono iz kron, z nje slavnimi zmagami nad tremi Henriki francoskimi⁵⁾, pa tudi z njenimi brezplodnimi migljaji plavalasi, verolomni angleški hčerki; z njenimi osvojitvami na vzhodu sveta, pa tudi z njenimi izgubami na severu Evrope; to krono, polno zmag in porazov, polno zasmeha in častnih spominov, to spotiko in to slavo sveta. Ali je pač ta krona iz kron, ki se tako svetlo dviga nad njegovo mrzlično posteljo, ali ni tem več vitka, nežna Madonina glava s plapolajočim pajčolanom in pozdravom: Ave, Papa, ave figlio mio!⁶⁾

Ne, to ni več mrzlica, sedaj sliši resnično rimsko Marijino zvonjenje. Sto zvonov ga poje eden čez drugega. Ave tukaj, Ave tam, Ave od vseh vetrov. To gostoli skozi mračni se zrak kakor brezštevilno

drugačen, z zemljo obtežen, teman, proseč Ave, da ga Gabrielčki veliko počasneje gori neso, kot so ga doli prinesli. Ave Maria, gratia plena¹⁾. . . Milosti polna! O Bog, kako je železni mož, ki mu celo smrt komaj kapljico potu iztisne iz las nad čelom, kako je vendar zdaj vsake iskric milosti vesel, ki jo je v življenju zanetil, desetstičkrat bolj, kakor če bi bil vse obeliske iz Egipta v Rim zvlekel ali če bi

Dr. Gustav Groß, novi predsednik avstrijske poslanske zbornice.

bil celo Sveto deželo osvojil! Gratia plena! Ahi²⁾, če bi mogel zdaj še enkrat iznova začeti, pa bi se hotel imenovati Sikst Milostni. Od vsega vrisča pravzaprav to edino ostane in edino obvelja: milost.

Vedno višje se vidi Madonino obličje,

odgovarja škrlatni zbor¹⁾ in brez konca naprej mrmlja po svetu vsa čreda brez pastirja.

To je zgodba o Sistu in Sestu, in nimam ničesar pripomniti, razen da je Sesto preživel ne le Sista, ampak še tri druge papeže in tri vrle zakonske žene in je bil kot vdovec med sedemdeseterimi otroki in otrok otroki še vedno tisti Peretti, ki je najurneje po hribu navzgor tekkel, najzanesljiveje letečo šojko streljal, edini med vsemi, ne da bi mu bilo treba na prste stopiti, do cerkvene strehe dosegel, pa tudi ob sobotah v najglobljem in najpobožnejšem basu vseh abruških basov Devici v pajčolanu litanije naprej pel.

¹⁾ Kardinali, ki so oblečeni v obleke škrlatne barve.

Po svetu.

Prelom v Nemčiji.

Triletne vojske z vsemi njenimi strahotami je bilo treba, da so se končno vendar tudi Nemcem začele odpirati oči; počasi spregledujejo, da jih je nemška narodna nadutost in krivičnost spravila v hude, usodne zadrege. — Nemški list »Frankfurter Zeitung« piše, da je vsememški švindler za Nemce največja nesreča in da se mora kar najprej spraviti s sveta. Katoliški poslanec središča Erzberger je naravnost dejal: Vojska še eno leto nas zopet velja petdeset milijard poleg stotisočev vojakov, ki jih bomo izgubili, in poleg lakote, ki jo bomo vsi težko prenašali, mnogo jih bo pa vsled stiske pomrlo. —

Stališče nemškega državnega kancelerja, ki ima vso odgovornost za politiko, se zelo maje in časniki že ugibajo o njegovem nasledniku. Nemška vlada ima vedno posvete s poslanci raznih strank; nemški cesar je poklical tudi prestolonaslednika k tem posvetom. Močno stopa na dan prepričanje, da treba vse javno življenje opreti bolj na ljudsko, demokratično stališče. — Tudi o uspehih, ki so jih pričakovali Nemci od podmorskih čolnov, sedaj tudi mnogi Nemci mislijo, da ne bodo mogli odločiti poteka vojske. — Kakorkoli se na Nemškem sedaj zasucejo stvari, vendar kažejo že ti dogodki, da se tudi tam jasni, da se ljudje treznijo in da naj vsak narod živi v svojih mejah in naj tudi sosedom pusti, da žive svobodno po svoje.

Državni zbor.

Nemški narodni poslanci, ki so izrekli vladi nezaupanje zaradi cesarjevega pomiloščenja političnih obsojencev, že spoznavajo, da so s tem napravili veliko politično neumnost. V nevarnosti so bili, da bodo popolno osamljeni in da bodo šle odločitve mimo in preko njih narodno nadute trme. Zato so prenehali s svojimi grožnjami in bi zopet radi v zvezi z drugimi narodi sodelovali pri preustrojitvi države.

Vsi ti važni dogodki, da nobeden več ne misli na uvedbo nemškega državnega jezika, odcepitev Galicije pred vojsko, da so se stotinam nesrečnih odprle vrata iz temnih ječ, so posledica modrega in odločnega nastopa združenih slovanskih poslancev, Čehov, naših Jugoslovancev, Poljakov in Ukrajincev. Pri teh dogodkih je posebno važno vlogo igral naš jugoslovanski klub in v njem sta si zato prav izrednih zaslug pridobila naša poslanca dr. Krek in dr. Korošec. Znala sta si

Izza navzočnosti naše cesarice v Ljubljani.

Cesarica Zita v avtomobilu se pelje mimo »Zvezde«, kjer jo pričakuje množično občinstvo navdušeno pozdravlja.

blažen Ave! In ljudje ga odzdravljajo in ga vsakemu duhu na peroti obešajo. Pa to je angelcev, vsi majhni z lilijo v roki pozdravljajoči Gabrielčki, ki morajo po naročilu nebes Kraljice in njenega Deteta človeku lahko noč voščiti. Sladek, kot pero lahen,

¹⁾ Glej.

²⁾ Škofovska kapa.

³⁾ Priklonimo se.

⁴⁾ Papeška krona, iz treh kron sestavljena.

⁵⁾ Nad slabičem in razbrzdancem francoskim kraljem Henrikom III. (1574—1589) in njegovim stricnikom, mladim Henrikom Condeškim, ki ju je kot trdovratna krivoverca izobčil in jima s tem pot do prestola zabranil; in nad Henrikom Navarskim, ki se je kot krivoverec moral papežu približati in se je po smrti Sikstovi celo v katoliško cerkev povrnil (1593).

⁶⁾ Pozdravljen, papež, pozdravljen, sinko moj!

vedno bolj bel postaja pajčolan. V najvišje oblake se vzpenjata in na uho mu šumi in vrši kakor veter iz večnosti. Nič ne sliši več sveta, izgublja stalo in oporo in vsakršno čustvo, omotičen zapre oči in drgetajoč dušo in poizkuša še zadnjikrat z napol mrtvičnimi ustnicami poprositi: Gratia!

Strel iz topa s šempetrskega gradu, črne zastave z vseh slemen. V sikstinski kapeli zakliče kardinal Kamerlengo: »Molite za našega pokojnega papeža Siksta Petega! . . .« Gospod mu daj večni pokoj!

¹⁾ Zdrava Marija, milosti polna

²⁾ Ahi = oj, jojmene, vzklík žalosti.

³⁾ Najvišji papežev dvorjan.

pridobiti pot do vladarja, ki sta mu natančno pojasnila razmere na jugu države, prepričala sta ga, da se Slovenci in Hrvati prej ko slej zvesto oklepajo habsburškega prestola, da pa morajo zato biti deležni vseh pravic, ki jih uživajo drugi narodi v državi; spretno in previdno sta iskala zvez pri Hrvatih, Čehih, Poljakih in Rusinih in tem potom dosegla zvezo, ki je zdobila nemško krivično premoč v državnem zboru, ter s tem pomagala utirati novo pot, ki jo mora nastopiti naša Avstrija, ako hoče ostati mogočna in vplivna.

Slovenci ne smemo nikoli pozabiti, kaj sta nam in za nas in za državo v teh usodnih dneh s podporo in delom vseh drugih naših poslancev storila poslanca dr. Krek in dr. Korošec.

Bojišča.

Zopet je vojska hujše zadivjala na vseh bojiščih. — Na Krasu zopet grmijo topovi, ki napovedujejo nove napade; na ruskem bojišču se bijejo zelo hudi boji. Večinoma povsod je bil sovražnik odbit, pri Stanislavu pa so se naše čete umaknile precej od fronte v drugo obrambno črto. Rusi so skoro cel teden napadali, vedno s premočjo in novimi silami, zato našim v kljub neustrašeni hrabrosti ni bilo mogoče vstrajati v prvotnih postojankah.

Na nemško-francoskem bojišču so nemške čete na Flanderskem vzele Angležem močne utrdbe in s tem zopet zmanjšale Angležem upanje, da bi mogli kmalu nemško-belgijsko obrežje napasti tudi od morske strani.

Na Grškem Venizelos, ki sedaj tam vse vodi, hitro oborožuje armado in čujemo, da v kratkem Grška napove vojsko osrednjim državam.

Razno.

K. Ewald. Besedičenje.

I.

Pravijo, da našemu času manjka navdušenja, in jaz si ne upam tajiti, da ni res tako. Toda ravnotako, kakor se med sto ljudmi, ki bi jim bilo posestvo dedov v veliko korist, dobi nekoga, ki ima vsled svojih številnih pradedov blede in slabo kri — tako je gotovo tudi z navdušenjem. Večina ga ima premalo, eden pa preveč.

Tako je na primer v naši obitelji.

Vzemimo našega strica. On zadostuje, da celi obitelji izposluje odvezo za najrazličnejše grehe, preziranja in zamude. Nasprotno je tudi človek, ki mu popolnoma manjka stricovih lastnosti. Piše se Petersen in je oženjen samo z mojo sestrično, tako da moj prelom z njim ne velja za bogvekakšen družinski škandal.

Pred tednom me je ustavil na cesti, me potegnil v neko vežo, vzel klobuk z glave in mi ga podal v roke.

»Poglej si ga,« je rekel. »Kakšna klobučevina! In krajci! In svilena podloga! Čisto moderna fasona. Izvrsten klobuk, eleganten, poceni... To vidi vsak idiot. Kaj meniš, koliko sem dal zanj?«

»Ne vem,« sem odgovoril žalostno. »Mi je čisto vseeno. Imam zadosti dela sam s seboj. Samo ohranitev mojega cilindra me stane na leto...«

»Vrag vzemi tvoj cilinder!« je kričal. »Ta klobuk... ta močni, elegantni, moderni klobuk velja tri krone... tri krone. Ti, klobučar se piše Paulsen! Stanuje v ulici Nörrebrogade, številke ne vem, a je vseeno.

Obljubiti mi moraš, da si kupiš tudi ti enega. Delati moramo za to trgovino propagando, moramo jo podpirati. Tri krone, in takšen klobuk! Še nikoli nisem naredil take kupčije.«

Ločila sva se... Včeraj sem ga spet srečal. Bil je bled, v očeh so se mu vžigali bliski. Brez besed me je potegnil v neko vežo, se odkril in mi ponudil klobuk.

»Hočeš videti? Ta klobuk imam osem dni. Nekoliko je nanj deževalo... Mislim, da klobuku malo dežja ne sme škodovati. Poglej, kakšen je! Zmečkan in umazan, izgubil je vso fasono, podloga se trga. Kupil sem ga pri nekem trgovcu Paulsenu... Sta-

II.

Imam bratranca, ki me večkrat obišče. Zakaj, ne vem.

Dobre volje mu menda to ne dela. Ne morem si misliti, da bi mogel najti dopadenje v moji malo globokomiselnosti naravi. On je skrajno resen človek. Potreba, vsem stvarjem prodreti do dna, je polagoma odvzela ves čar njegovemu življenju.

Najprej je izgubil vero. Ne bi se spotikal nad tem, če bi se mu pripetilo kakor mnogim drugim, da bi namreč izgubil vero v življenjskem vrvežu in je ne bi mogel več

Povodom silne ofenzive na visoki planoti Folgarija. Cesar in kralj Karel pozdravlja svoje nekdanje vojne tovariše.

Cesar in kralj Karel na laški fronti. V boj korakajoče čete pozdravljajo svojega Najvišjega poveljnika.

nuje tu blizu v ulici Nörrebrogade. Pravi lump, razumeš? Prosim tebe in vse, da se ga varujete. Z blazno nizkimi cenami vabi ljudi na limanice. Vsak idiot sprevidi, da mora biti goljufiv, če se prodajajo taki klobuki po tri krone. Še nikdar nisem bil tako osleparjen.«

»Vrnili sem mu klobuk.

»Zbogom!« sem rekel. »Ti imaš temperament. To vidi vsak idiot. Toda preveč trpijo moji živci. Ne morem prenesti občevanja s tabo.«

najti. Toda on jo je zapravil z veliko kričavostjo in je agitiral za dušno potrebo, ki je spravila vso družino iz reda, njega samega pa pošteno shušala.

Ko je bil že eno leto oženjen, je začel razmišljati, zakaj ljubi svojo ženo in ona njega. Ni mogel najti vzroka in ker je toliko z njo o tem govoril, je kajpak potegnila z nekim kapitanom, ki je bil manj filozofsko navdahnjen.

Tako mu gre vedno. Če je volitev, je vedno eden izvoljen, preden se je odločil,

glasovati za drugega. Kratkotrajno: on je preglobok in ne more nikoli z mesta.

Predvčerajšnim pride k meni, sede, kakor je navajen, na rob stola in me pogleda. »Sedaj je vsega konec,« reče.

»No, vendar,« pravim. »Saj je trajalo lep čas.«

Svoj klobuk dene na tla, kakor delajo ljudje v novelah Steen Steenesa Blicherja. Nato prične pripovedovati.

Bil je na deželi in je opazoval gosi. Kadar počivajo, stoje na eni nogi. To ga muči. Kajti kakršnekoli noge imajo gosi, je nemogoče počiti se na eni. In vendar je tako.

»S tem je odpravljen zakon o težnosti,« je rekel melanholično. »Slabo je sedaj na zemlji. Tolažbe vere ni več in če že radi tega, ako kje stojim in opazujem gosi, izgubim vero na nekaj tako temeljnega, kakor je zakon o težnosti, vprašam, kaj neki še ostane!«

»Gosi ostanejo, dragi!«

Toda on je preglobok, da bi me razumel.

Moč ženskih las.

Zdrav ženski las vzdrži ali vzdigne težo 178 gramov. Človeška glava ima približno 38.000 las, to bi bila torej sila, ki bi dvignila več kakor sto stotov. Pa ne samo ženski las, tudi moški las je močan in je bilo nekdanj močno lasišče znak moči in zdravja. Samson je bil močan, dokler si ni dal postriči svojih obilnih las, stavec izgublja lase in moč življenja. Nekdanj učitelj marljivo poizkušali, ako drže lasje učencev, hudobne mačehe in pijani možje ne vlečejo samo v pravljici svoje pastorkice in žene za lase; roparji pri divjih narodih vlačijo uropane ženske kar za kito za seboj, kar bi seveda ne mogli narediti pri vsaki moderni ženski, ker bi privlekli domov čisto samo kupljeno kito. Jako močne vrvi se spleto lahko iz ženskih kit. Indijski knez Gaura je bil po zvijači ujet od Angležev, z njim so bile ujete njegove žene. Njegova vojska se je nahajala štiri ure hoda od njega in je čakala njegovega prihoda in povelj, Angleži pa so se pripravljali, da jo iznenadijo in ugonobe. Gaurave žene so našle izhod. Odrezale so si lase in spletele so dolgo vrv, po kateri se je spustil knez iz višine svojega zavora na plan, od koder je prišel neopažen do svoje vojske, ki se je vzdignila urno in je presenetila Angleže.

Razširjajte naš list.

GOSPODINJSTVO.

(Vkuhanje sadja brez sladkorja.)

Jabolka, hruške in kutine dobro operi in obriši, snemi osrčje in razreži bolj na debelo. Lupino pusti, izberi pa vrste sadja tenke lupine. Rezine reži kar v slano vodo, da ne počrne, osrčje pristavi takoj in kuhaj. Ako nimajo jabolka posebne slasti, kuhaš lahko z osrčjem malo presnih jagod, mulin ali pa

Ona: Da še zdržiš v tem direndaju v zaledju!

On (pisec vojne drame): Menda ja; v duhu sem pa ravno na fronti...

malo soka teh jagod; ko je dobro kuhano, iztisni sok. Jabolčne rezine vzemi iz vode, ko je odkapala voda, jih naloži na gosto in visoko, kuhaj kakih 20 minut, potem prilij soka od osrčja, par žbic, žlico ruma ali slivovke in zamaši. Pri kuhanju se stisne sad; za prst široko naj le bo praznega, če je več, doloži iz druge posode.

Jabolčna medica. Sladka jabolka in hruške, vsakega polovico, zreži, zalij malo z vodo in kuhaj do mehkega. Iztisni sok in kuhaj ga, dokler ne bo gostljat. V glinastih vrčih ali v sodčkih se drži dolgo.

Za trjak kuhaj razpokan sad, dokler ne stoji žlica v njem, naloži v glinasto posodo, potrosi s sladko skorjo in postavi v peč, da se naredi zgornj malo skorje.

Nekatero sadje ima toliko kisline v sebi,

da mu je treba dodati malo sladkorja, in sicer po 150 ali 200 gramov na kilogram sadu. Zato se pripravi sadje, kakor je bilo povedano prej, in se kuha v porcelanasti globoki skledi, da je napol kuhano, strese se na cedilo in nabere sok. Nato se kuha potrebna količina sladkorja in sok sadu, dokler se ne vleče na dolgo. Sad iz sita stresi tačas nazaj v skledo in pokrij s steklenim zvoncem. Pene pobiraj raz sladkor, sicer bi se pokvaril sad. Ko ne meče sladkor več pen, ga zlij na sadje v skledi. Pokrij in pusti tako 24 ur, potem odlij sok in kuhaj ga, dokler se ne zgosti. Tačas naloži sadje v posode, dolij vročega soka, prevri na soparu in zamaši.

Zmes.

Maščevanje. Neki financer se je zelo zamermil Juriju Kobilarju, ker ga je nedavno zaradi malovredne stvari pestil na mitnici. Ko je Jurij izvedel, da je oni finančni stražnik sedaj na preži zoper kontrobarje s tobakom, je rekel: Sedaj je čas, da se znosim nad njim. Šel je blizu meje in natrgal nekaj trave ter jo nabasal v vrečo, in ko se je daniilo, jo vrgel na hrbet, stopal proti domu. Kmalu opazi, da ga je financer zagledal in da gre za njim. Takrat pa jo Jurij s svojim bračnjom vlije in teče, kar more; debeli financer seveda za njim. Ko se je Jurij naveličal teči, vrgel je vrečo s hrbita na tla in se vsedel nanjo ter mirno počival, dokler ni prisopihal financer ves potan za njim. »Kaj nosiš, Jurij?« se zadere stražnik nad njim. — »Nič posebnega, gospod financer, malo trave sem nabasal v vrečo za svojo kravico, ki mi ob pomanjkanju suhe krme strada v hlevu.«

Financer mu seveda ni verjel; vzel je vrečo, jo odvezal in vso preiskal. Ko pa res najde v njej samo travo, zavpije nad Jurijem: »Tristo vragov, kaj pa bežiš, tepec, če nič prepovedanega ne nosiš?«

Naš Jurij pa ponižno odgovori. Smilila se mi je moja liska, ki že od včeraj ni nič jedla, in zato sem tekkel, da ji prej dam jesti.«

Ko sta se ločila, je eden klel, drugi pa se je v pest smejal. —

Industrija 1914-17: »Vidite, nekaj dobrega pa le imamo od vojske, namreč izdelovanje nadomestkov; če bi ne bilo vojske, bi tudi ne bilo na primer surogatov za jajca.« — »Jajčnih surogatov ne, ampak lepih, pravih jajec bi bilo na razpolago.« —

Knjigoveznica

Katoliškega tiskovnega društva v Ljubljani

Kopitarjeva ulica št. 6

priporoča

originalne platnice

za

Ilustrirani Glasnik

V delo se sprejema že sedaj, a izvršilo se bo šele po končani vojni.

Framydol je sredstvo, ki pomaga rasti las tako, da radeči, svetli in osiveli lasje ter brada dobijo trajno temno barvo. — 1 steklenica s poštnino K 2.70.

Rydyol

je rožna voda, ki naredi blede lica nežno rdeča. Učinkuje čudovito. — 1 steklenica s poštnino K 2.45 (povzetje 55 vin. več.)

Naroča se pri:

IVAN GRODICH, drogerija pri angelu, BRNO št. 365, Moravsko.

Kdor mnogo sedi in se malo giblje, trpi mnogokrat na počasnosti črevesa in zamašenju. V tem slučaju naj se ne vzame nobeno množestvilnih črevesje oslabujočih odvajalnih sredstev, marveč le rabarbara-kroglice z zn. »Elza-kroglice«. So najprijetnejše, sigurno učinkujoče odvajalno sredstvo, odlikujejo jih tudi ženske in otroci. — 6 škatlic stane franko samo 5 kron 57 vinarjev. — Dobijo se edino pristne pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica, Elza-trg št. 331 (Hrvatsko). Naroči naj se obenem tudi Fellerjev rastlinski esenčni fluid z zn. »Elza-fluid«. 12 steklenic stane franko 7 K 32 vin. (st)

Fellerjev dobrodejni, oživljajoči rastlinski esenčni fluid z zn.

„ELSA-FLUID“

uteši

bolečine.

12 steklenic franko 7 kron 32 vin.
Lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elza-trg št. 331 (Hrvatska). Nad 100.000 zahvalnih pisem in zdravniških priporočil.

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna, Ljubljana.
Odgovorni urednik JOSIP KLOVAR.